С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Ивайло Цонков,

определен със Заповед № РД-09-47/01.04.2026 г.
на директора на Института за държавата и правото
при Българската академия на науките
за член на научното жури за публична защита на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд:
Богдан Радославов Млъчков
докторант в самостоятелна форма на обучение
в секция „Наказателноправни науки“ в ИДП-БАН,
в област на висше образование: **3.Социални, стопански и правни науки,**
професионално направление: **3.6. Право,**
научна специалност **„Наказателен процес“**

Тема на дисертационния труд:
„Доказване чрез трафични данни в българския наказателен процес”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ
проф. д.ю.н. Гергана Маринова

За член на научното жури съм определен със Заповед № РД-09-47/ 01.04.2026 г. на директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките. На първото заседание на журито бе решено да изготвя становище за посочения дисертационен труд. След запознаване с дисертационния труд, автореферата, публикациите на докторанта и другите представени в процедурата документи, стигнах до следните изводи:

1. Биографични данни за докторанта

През 2013 г. Богдан Радославов Млъчков е придобил образователно-квалификационната степен „Магистър“ с професионална квалификация „Юрист“ в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. От октомври 2014 г. работи като експерт в дирекция „Международно правно сътрудничество и европейски въпроси“, отдел „Сътрудничество по наказателноправни въпроси“ в Министерството на правосъдието. От март 2017 до септември 2018 г. е бил командирован дългосрочно в Постоянното представителство на Република България към Европейския съюз. В периода от януари до юни 2018 г. е бил заместник-председател на Работната група по наказателноправни въпроси (COPEN), в която са се разглеждали приетите по-късно Регламент (ЕС) 2023/1543 и Регламент (ЕС) 2019/816.

2. Данни за докторантурата

На 01.07.2024 г. Богдан Млъчков е зачислен за докторант в самостоятелна форма на обучение в секция „Наказателноправни науки“ в ИДП-БАН по докторска програма „Наказателен процес“. Темата на дисертационния труд е „Доказване чрез трафични данни в българския наказателен процес”, а научен ръководител е проф. д.ю.н. Гергана Маринова. На 25.03.2026 г. докторантът е отчислен с право на защита.

От документите, представени в процедурата по защита, се установява ***съответствие на докторанта с минималните национални изисквания:*** налице са както завършен дисертационен труд, така и четири публикации, свързани с темата на дисертацията и публикувани в специализирани юридически издания. Две от публикациите по същество представляват студии *(всяка е с обем надхвърлящ 20 стандартни страници)* и са публикувани съответно на интернет страницата „Предизвикай правото“ и на интернет страницата https://news.lex.bg. Другите две са доклади, представени на научни конференции на тема „Знание, наука, иновации, технологии“ (проведени съответно на 28.03.2025 г. и на 12.12.2025 г.), като докладите са публикувани в сборниците от тези конференции.

Сигнали за плагиатство не са постъпвали в научното жури и при проучване на представените материали не съм констатирал такова.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Богдан Млъчков е с ***обем 209 страници,*** *като съдържа* ***484 бележки под линия.*** Изследването се състои от ***заглавна страница; съдържание; въведение; четири глави; заключение; библиография.*** Във всяка от главите са обособени отделни параграфи, които по своята същност представляват самостоятелни раздели на съответната глава. Някои от параграфите (разделите) допълнително са структурирани в части и подчасти, като дълбочината на въпросното структуриране в отделни случаи достига до три степени. По мое мнение тази сравнително комплицирана структура при някои от параграфите е оправдана. Така е, защото отделни аспекти на изследваната тема обективно са по-сложни, а това налага ясно и прецизно разграничаване на проблемите, подлежащи на самостоятелен анализ (който анализ понякога изисква и използване на специфични научни методи). Доминиращото впечатление е, че избраната от автора структура съществено помага на читателя да се ориентира бързо и точно в същността и в детайлите на изследването, провеждано във всяка конкретна част на дисертацията. Библиографската справка на представения труд включва ***84 научни публикации***. От тях 34 са на български език, а 50 - на английски, френски и немски език. Използвани са също така ресурсите на 23 електронни източника. Към дисертационния труд е приложена и декларация за оригиналност.

Актуалността на темата на дисертационния труд е обусловена от експлозивното развитие на информационните технологии и глобалната свързаност на съвременните компютърни инфраструктури, което не само обуславя разнообразяване и усложняване на формите на престъпна дейност, но също така превръща трансграничния характер на редица престъпления от екзотика в нещо обичайно. Експоненциално нарастват броят и сложността на престъпленията, извършвани в киберпространството или улеснявани от съвременните дигитални технологии. Разкриването и доказването на тези престъпления във висока степен зависи от установяването и изследването на оставените от тях дигитални следи. Тъкмо това определя ролята и важното значението на трафичните данни като един от основните видове електронни доказателства, използвани в наказателното производство. **Рецензираният дисертационен труд представлява първото у нас всеобхватно изследване**

не само на разнообразните теоретични проблеми, свързани със същността на трафичните данни и с допустимостта им като електронно доказателство, но също така и **на комплицираната нормативната уредба** на национално, европейско и международно ниво, регламентираща съхраняването и събирането на трафични данни за целите на наказателния процес, както и **на относимата практика на българските съдилища, на СЕС и на ЕСПЧ.** Само такъв комплексен анализ има потенциал правилно да идентифицира съществуващите проблеми *de lege lata* и да генерира подходящи предложения за усъвършенстване на нормативната уредба и на съдебната практика. Всичко това обуславя **безспорната необходимост** от самостоятелно монографно изследване и потенциалната **значимост на едно такова изследване за наказателно-процесуалната теория, за законодателството и за правоприлагащите органи**.

Във **въведението** докторантът изяснява причините, обусловили нарастващото значение на трафичните данни като доказателство в наказателния процес, като по този начин обосновава актуалността и значимостта на избраната тема на дисертационния труд. Формулира целите и задачите на изследването, а след това накратко представя предмета на анализа в отделните глави на дисертацията.

Глава първа на рецензирания труд е посветена на теоретичното понятие за „електронно доказателство“ и на изясняване същността на трафичните данни като един от видовете електронни доказателства. Анализирани са различните видове данни, които биха могли да послужат като електронни доказателства в наказателното производство, като авторът уместно е съпоставил тези видове данни съобразно тяхната т.н. „чувствителност“ – специфичната им способност да създадат условия за външна намеса (вкл. от държавни органи) в личния живот на гражданина чрез изграждане на негов профил. Проследена е ролята на Директива 2006/24/ЕО, насочена към хармонизиране на националните законодателства, уреждащи съхраняването на трафични данни за целите на наказателния процес, както и причините *(непропорционално ограничаване на правото на личен живот и правото на защита на личните данни)*, довели до обявяването ѝ за недействителна от СЕС.

Глава втора започва с подробен анализ на развиващата се практика на СЕС, в която са идентифицирани конкретните проблемни моменти в Директива 2006/24/ЕО. Специално внимание е отделено на създадената от СЕС концепция за „целенасочено съхранение на данни“, според която запазването на трафични данни трябва да зависи от установяването на обективно съществуваща връзка между конкретните данни и преследваната легитимна цел. Направен е критичен анализ на тази концепция и е показано защо тя не отговаря на реалните нужди на борбата с престъпността. Представена е и последващата практика на СЕС, която признава допустимостта на някой изключения от принципа на „целенасоченото“ съхраняване на данни – когато преследваната цел е „защита на националната сигурност“ или когато става дума само за IP адреси (доколкото IP адресът самостоятелно, без връзка с конкретни трафични данни, позволява единствено да бъде установен притежателят на компютърната система, осъществяваща интернет активност). Изяснени са проблемите за наказателното производство, произтичащи от липсата на хармонизация в правните режими за запазване на трафични данни (и за достъп до тях), съществуващи в отделните държави от ЕС. Обсъдени са два възможни модела, отчитащи практиката на СЕС, които биха могли да допринесат за постигане на задоволителна степен на хармонизация между държавите-членки на тяхната нормативна уредба за запазване на трафични данни – моделът на ограниченото съхраняване на данни и моделът на подновяеми заповеди за съхранение.

В **третата глава** на дисертацията вниманието на автора се насочва към нормативната уредба в Република България, относима към запазването и събирането на трафични данни. Най-напред са анализирани ролята и значението на трафичните данни в цялата доказателствена съвкупност по наказателното дело. Обосновано е, че най-често те служат за „първа стъпка“ при установяване на авторството и вината за извършено престъпление, но много рядко могат да бъдат единствено или решаващо доказателство за тези основни обстоятелства от предмета на доказване. След това са разгледани два периода в развитието на правната регламентация на събирането на трафични данни. Първият период започва с опити (в наредба през 2008 г. и в ЗЕС – през 2009 г.) за транспониране на Директива 2006/24/ЕО и приключва с решение на Конституционния съд № 2 от 2015 г., което обявява за противоконституционна

съответната уредба в ЗЕС. През втория период, започнал след посоченото решение на КС, се оформя действащата и в момента правна регламентация за съхраняване и събиране на трафични данни. Дисертантът подробно и критично е анализирал актуалната нормативна база, намираща се както в ЗЕС, така и в НПК. Изяснени са различни проблемни моменти при допускането, събирането, проверката и оценката на трафични данни като доказателствен материал в наказателното производство. Отделено е внимание и на особеностите при прихващане на трафични данни в реално време, което е възможно при използване на оперативните способи и техническите средства по ЗСРС за контрол на комуникацията (за прихващане на данни за съдържанието).

Последната, **четвърта глава**, е посветена на моделите и средствата за трансграничен обмен на електронни доказателства. Анализирани са международни актове и инструменти от правото на ЕС, имащи отношение към изграждане на правната основа за предоставяне на достъп до трафични данни за целите на противодействието на престъпността. Проследено е и влиянието на тези актове върху изменения и допълнения в българското законодателство. Въз основа на направения анализ са обособени два модела за международно сътрудничество в областта на наказателното производство, респ. в обмена на трафични данни. Първият модел се характеризира с обмен на данните единствено между компетентни държавни органи в отделните държави, което води до прекомерно забавяне на процедурите. Новият модел, оценен от автора като революционен (доколкото се основава на компромиса „суверенитет срещу бързина“), създава възможност правоохранителни органи от една държава да правят искания за достъп до дигитални данни, адресирани директно до доставчици на услуги от друга държава. Подробно са анализирани актовете, основани на втория модел на сътрудничество – както създадените в рамките на Съвета на Европа *(Вторият допълнителен протокол към Конвенцията за престъпления в кибернетичното пространство)*, така и създадените в правната система на ЕС *(Регламент (ЕС) 2023/1543 и Директива (ЕС) 2023/1544)*. В последният раздел на тази глава вниманието на автора съвсем резонно е насочено и към въпроса за сътрудничеството с компетентните органи в САЩ и с доставчиците на електронни съобщителни услуги, имащи седалище в САЩ - доколкото тъкмо през тези доставчици, имащи значителен пазарен дял, преминава много висок процент от световните дигитални комуникации.

В **заключението** дисертантът обобщава причините, поради които ефективният достъп до трафични данни може да има съществено значение в противодействието на престъпността. От това безспорно следва необходимостта от такова усъвършенстване на нормативната рамка, което да гарантира разумен баланс между запазването (и използването) на трафични данни и стандартите за защита на основните права и свободи на гражданите. В тази връзка е обоснована и нуждата от актуализиране на понятийния апарат на НПК. Също така са припомнени някои ключови аспекти на проведения анализ и са систематизирани направените предложения за подобряване на нормативната уредба и за усъвършенстване на правоприложната практика.

3. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Рецензираният дисертационен труд демонстрира *широките правни знания на дисертанта не само по българското наказателно-процесуално право, но също така и по правото на ЕС и правото на КЗПЧОС*. Тези знания му позволяват самостоятелно да провежда интересни изследвания на комплицирани правни проблеми. Към това следва да се добави и експертният опит на г-н Богдан Млъчков като експерт в дирекция „Международно правно сътрудничество и европейски въпроси“, отдел „Сътрудничество по наказателноправни въпроси“ в Министерството на правосъдието, като в това си качество той пряко се е занимавал и с инструментите на правото на ЕС, уреждащи работата с електронни доказателства. Такова съчетание на теоретични знания и практически опит представлява подходяща основа за детайлно познаване на развитието на нормативната база за запазване и събиране на трафични данни, на относимата юриспруденция на националните съдилища, на ЕС и на ЕСПЧ, както и на онези проблемни моменти, които изискват корекции в нормативната регламентация и/или усъвършенстване на съдебната практика.

Резултатът от изброените предпоставки е настоящата дисертация, която представлява *първото всестранно и задълбочено изследване* на актуална, сложна и значима за практиката тема. Проведеният анализ е *основан върху съвременните достижения на наказателно-процесуалната наука и върху сериозен обем съдебна практика на СЕС, на ЕСПЧ и на националните съдилища*. Заеманите от автора позиции по изследваните проблеми са

аргументирани, формулираните изводи са логично следствие от извършения анализ, предложенията за нормативни изменения и за подобряване на правоприложната практика са обмислени и обосновани.

Проведеният изключително подробен ретроспективен анализ както на нормативната уредба, относима към съхранението на трафични данни и действала в ЕС, респ. в Република България, така и на причините, поради които някои (разпоредби от) актове за били обявявани за недействителни и са изгубвали правната си сила, позволява на читателя правилно да се ориентира за основанията, предимствата и недостатъците на действащата в момента правна регламентация. За правоприлагащите органи този ретроспективен анализ може да предостави подходящи аргументи при историческото тълкуване на неясни нормативни разпоредби.

Принос е и сравнението на различните видове дигитални данни, които биха могли да бъдат електронни доказателства в процеса, съобразно тяхната т.н. „чувствителност“. Това сравнение би било особено полезно на законодателя, доколкото то предполага – с оглед нуждата от ефективна защита на правата на човека и на основните свободи – диференцирана нормативна регламентация. Наред с това считам, че докторантът правилно подкрепя идеята, оформила се в актуалната практика на СЕС и на ЕСПЧ, че събирането на трафични данни има потенциала да накърни правата на гражданите толкова съществено, колкото и събирането на данни за съдържанието на комуникацията. Все в тази връзка оценявам като разумни и справедливи още две предложения:

- да бъде уведомявано лицето, за което са изискани данни по реда на чл. 159а НПК (респ. – по реда на ЗЕС);
- предвиждане в ЗОДОВ на възможност за гражданите, спрямо които е извършен незаконосъобразен достъп до трафични данни, да търсят от държавата обезщетение за причинените им вреди.

Специално бих отбелязал и критичния поглед на автора към създадената в практиката на СЕС концепция за „целенасочено съхранение на данни“. Аргументиран и справедлив е упрекът, че тази концепция не отговаря в достатъчна степен на реалните нужди на борбата с престъпността, тъй като обвързва запазването на трафични данни с установяването на обективно

съществуваща връзка между конкретните данни и преследваната легитимна цел.

Добре обосновано и също с приносен характер е и предложението за използване в нормативната уредба за съхраняването на трафични данни (както на национално ниво, така и в правото на ЕС) на два подхода, които са съвместими помежду си и могат взаимно да се допълват – ограничено съхраняване на трафични данни и подновяеми (през определени периоди) заповеди за съхраняване.

Като принос на дисертанта може да се оценят и някои предложения за усъвършенстване на законодателството, напр.:

- необходимостта да се уеднаквят предпоставките за събиране на трафични данни по реда на НПК и на ЗЕС;
- сближаване на понятийния апарат в НК и НПК с цел избягване на използването на различни термини („компютърни данни“, „компютърни информационни данни“, „електронни доказателства“) за обозначаване на понятия с еднакво (или поне твърде близко) съдържание;
- допълване на чл. 159а НПК по начин, който да обхване и т.н. „данни, поискани единствено с цел идентифициране на ползвателя“ *(понятие, въведено с Регламент (ЕС) 2023/1543)*, като регламентацията трябва да отрази спецификата на този вид данни.

Заслужават внимателната оценка на законодателя и още две идеи на дисертанта:

- Предложението за ратифициране на Втория допълнителен протокол към Конвенцията за престъпления в кибернетичното пространство. Тук следва законодателят да съобрази и необходимостта от редица резерви, декларации и т.н., които да гарантират съвместимостта на Протокола с правото и политиките на ЕС – така, както е разяснено в Решение (ЕС) 2023/436 на Съвета на ЕС;
- Предложението за ограничение пред събирането на трафични данни по отношение на лице с имунитет (освен когато то е пострадал).

При оценката на дисертацията следва да се отбележи и доброто впечатление, което прави *езикът на изложението* – той е юридически прецизен, а същевременно точен и понятен. Това съществено допринася за *ясното представяне на позициите*, заемани от автора. Научната дискусия се

води внимателно, като *разногласията с други автори се обосновават коректно и с колегиално уважение*. Особено полезни за читателя са и *препращанията между свързани помежду си части от дисертацията*, каквито препращания често се правят с бележки под линия.

Както при всяка една дисертация, и тук е възможно да се направят някои бележки.

На с. 17-18 се поддържа, че т.н. „електронни доказателства“ **нямат материален характер.** Това насочва към извода (подкрепен на други места от дисертацията), че авторът приема „материалния“ или „нематериален“ характер на доказателствата като критерий за разграничението между веществени доказателства (ВД) и невеществени доказателства (неВД).

Това разбиране действително е широко разпространено днес[1], но според мен то не може да бъде подкрепено. Съображенията ми са следните:

- Съотношението между понятията **вещество**, **поле** (електрическо, магнитно, гравитационно и т.н.) и **материя** е въпрос на теоретичната физика. Такива сложни разграничения нямат място в правен регулатор като НПК, защото биха могли да генерират хаос в практиката, а и едва ли наказателнопроцесуалната теория е достатъчно компетентна, за да се ориентира адекватно в проблемите на теоретичната физика;

- Идеята, че ВД са материални, а неВД са винаги нематериални води до спорни твърдения – напр., че т.н. „мирисови следи“ или т.н. „електронни доказателства“ имат нематериален характер. Сега ни интересува конкретно въпросът за електронните доказателства. Те са свързани с т.н. „информационен бит“, който обозначава логически кодирана стойност – или 0, или 1. Цифровата информация е поредица от битове. Информационният бит обаче е условно присвояване на цифрова стойност на някаква *материална същност*. Това може да бъде микроскопична магнитна частица, която под влияние на магнитно поле получава различна поляризация (и тъкмо това позволява условно кодиране като логическа 0 или логическа 1) – както е напр. при магнитните ленти, магнитните дискети, HDD. В други случаи може да бъде също толкова

[1] Негов вариант е разграничението между ВД и неВД според това дали имат **„веществен“** *или* **„невеществен“** характер.

микроскопична клетка със специален задържащ слой, в която чрез електрическо поле се „вкарват“ електрони (респ., наличието или липсата на електрони позволява условно кодиране като логическа 1 или логическа 0) – както е напр. при флаш-памети, SSD. Очевидно е, че основата (същността) на т.н. „информационен бит“ е материална – защото материални са както миниатюрните магнитни частици, така и електроните. Следователно, това което в наказателното производство се иззема като доказателство и се прилага към делото, респ. се съхранява при доставчици на електронни услуги, е носителят (диск, флашка и т.н. – вещ, т.е. ВД), който съдържа в себе си много милиарди потенциални източници на т.н. „информационни битове“ (магнитните частици с различна поляризация или клетките с/без електрони – като тъкмо тези техни качества позволяват бинарно кодиране). Всяка от тези частици/клетки сама по себе си (по своята същност) е **материална, но не е вещ,** и тъкмо поради това е неВД. Впрочем, тъкмо това естество на „електронните доказателства“ обяснява техните безспорни специфики, посочени от дисертанта – възможност за изгубване/унищожаване, за манипулиране и пр.

Бинарното кодиране на въпросните материалните магнитни частици с различна поляризация или клетки с/без електрони *(всички те съдържащи се във веществения носител)* като логически 0 или 1 (а като краен резултат – превръщането им в понятна за човека информация – ***ако това въобще е възможно*** [2]) е въпрос на **последващи действия.** Тези действия могат да са процесуални *(често при използване на експертни знания или с помощта на специалист-технически помощник)* или по повод на висящ процес *(напр. действията на служители на доставчика на електронна услуга)*, но са различни от самото доказателство и за тях се носи съответна процесуална или друга правна отговорност.

- Обсъжданата класификация е исторически най-безспорната класификация на доказателствата, а също така е единствената, която има легална основа. ВД са **предмети** (чл. 109 НПК; **„вещи и документи“**, конкретизира акад. Павлов), които според чл. 110 НПК „трябва да бъдат“ (следователно могат да бъдат)

[2] При достатъчно добро криптиране, при повреди върху носителя, както и в някои други случаи, бинарното кодиране на частиците/клетките (които поради материалния си характер обективно съществуват в иззетия носител) може да не е възможно или да не доведе до понятна за човека информация.

внимателно огледани, подробно описани и по възможност фотографирани. Ето защо при ВД става дума за предмети, **пряко достъпни за човешките сетива**. Това съответства на класическото разбиране за ВД („чувствено познаваем предмет“ според проф. Н. Саранов). Историческото значение и безспорността на тази класификация е свързано именно с непосредствената познаваемост от човека на веществения предмет, който при това (най-често) може да се приложи и изучава по делото. Следователно, реалният (исторически възникнал, а днес законово закрепен в НПК) критерий за разграничаване на ВД от неВД е дали става въпрос за **вещ**, а не дали доказателството има материален (респ. веществен) характер. Въвеждането като класификационен критерий на понятия от теоретичната физика **няма нито историческо, нито легално основание**, като същевременно размива голямото практическо значение на разграничението между **предмет, който може да бъде непосредствено „внимателно огледан“,** и всякакви други неща, явления и процеси, които макар да имат материална природа, не са вещи и не могат да се възприемат чрез непосредствено оглеждане.

На с. 19 се поддържа, че поради безспорните си специфики „електронните доказателства следва да бъдат изведени в отделна категория“. В контекста на изложението в дисертацията (а и в съответствие с т. 2 на с. 27 от автореферата) става ясно, че се има предвид **категория, която съществува наред с ВД и неВД**, а не се има предвид категория, съществуваща вътре в рамките на неВД (което, според мен, би било безспорно). Това разбиране също предизвиква резерви, защото противоречи на логическия закон за изключеното трето. Класификацията ВД – **не**ВД по своята конструкция недвусмислено отразява **контрадикторност** на понятията (ВД *или* **не**ВД означава точно същото като А *или* **не** А, като $A \vee \neg A$; **трето няма**). Акад. Павлов отлично е разбрал и отчел този закон: „Веществени доказателства са тези, които представляват веществени предмети, свързани с обстоятелствата от основния факт; те са винаги факти от външния (физическия) мир. Невещественhíи доказателства наричаме **всички останали**; **най-често** те представляват факти от вътрешния (психичния) мир на човека“ [3] *(подч. мое, И.Ц.)*. Не виждам основание да се ревизира това разбиране на акад. Павлов.

[3] Павлов, Стефан. Наказателен процес на Народна република България. С., Университетско издателство „Климент Охридски“, 1989, с. 322.

На с. 20 по същество се предлага да бъдат допускани като доказателства „аудио или видеозапис, в който дадено лице записва на какво е станал свидетел“. Предложението не е съпътствано от никакви уговорки / ограничения. В контекста на предходното изречение на същата страница очевидно става дума за извънпроцесуален запис на свидетелски показания. На първо място, това противоречи на концептуалното разбиране в нашия НПК, че свидетелски показания могат да се дават само гласно и при разпит в рамките на протичащ наказателен процес, проведен при стриктно спазване на правилата на НПК. Следователно, касае се за концептуална промяна, която ще срещне много силен и аргументиран отпор - най-вече от правозащитни организации. Няма да се спирам обаче на това съображение, защото самият аз често съм критикувал прекаления формализъм на наказателния ни процес. По-съществено е, че предложението не прави разлика дали в такъв запис се дават обвинителни или оправдателни доказателства. Защото ако са обвинителни, трябва да има сериозни гаранции за правото на обвиняемия/подсъдимия по чл. 6 § 3 б. „d“ от КЗПЧОС: „да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите на обвинението…“. Когато упражняването на това право не е осигурено и същевременно въпросните показания са *„единствено или решаващо доказателство“* за осъждането на подсъдимия, **справедливостта на съдебния процес изисква** да са налице *„достатъчно компенсиращи фактори, включително мерки, които позволяват да се извърши справедлива и надлежна оценка на надеждността на тези доказателства“* [4]. Така че дисертантът би следвало да помисли за такива мерки и компенсиращи фактори[5]; модел биха могли да бъдат мерките, предвидени в чл. 279 и в чл. 281 НПК във връзка с прочитане в съдебно заседание на обяснения, респ. показания, дадени пред орган на досъдебното производство.

На с. 122-123 се поддържа, че събирането на трафични данни представлява „принудителен способ за събиране на доказателства по отношение на доставчика на услуга […] тъй като става въпрос за задължение да се изпълни искането на надлежен орган“. Тук следва да се отбележи, че принудата в наказателния процес винаги е свързана с **ограничения** на права и свободи,

[4] Решение на Голямата камара на ЕСПЧ от 15.12.2011 г. по делото “Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom”, § 147.

[5] Такива са нужни включително и тогава, когато се касае за една от най-типичните хипотези на допускане на *hearsay* в англосаксонското право – предсмъртно изявление (тук запис).

поради което винаги трябва да преследва **легитимна цел** [6]. Тъй като става дума за *наказателно-процесуална* принуда, легитимната цел е **предотвратяване, преустановяване или санкциониране на** (процесуално) **поведение**, което би попречило задачите по чл. 1 НПК да бъдат решени в съответствие с принципите на наказателния процес и със стандартите на справедливия съдебен процес. Следователно, поне по мое мнение, възникването/съществуването на едно процесуално задължение само по себе си не е принуда [7]. Наказателно-процесуалната принуда би била допустима, ако това задължение не бъде изпълнено без уважителни причини.

Направените четири бележки имат за цел само да поставят някои въпроси, които според мен имат важно значение за теорията и практиката, но не променят общата ми оценка за дисертационния труд.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

В настоящата процедура докторантът представя четири публикации, две от които са пълноценни студии, а две са доклади, представени на научни конференции, като всички са публикувани в специализирани юридически издания *(конкретизирани по-горе, в т. 2 на това становище)*. Всички публикации са пряко свързани с темата на дисертацията. По този начин на вниманието на българската научна общност своевременно са представени съществена част от резултатите, постигнати чрез изследователските усилия на докторанта. Моята оценка за тези четири публикации е също така положителна, както оценката ми за дисертационния труд.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат се състои от 29 страници и има класическа структура, като съдържа следните четири части: (I) Обща характеристика; (II) Кратко изложение на дисертационния труд; (III) Научни приноси в

[6] Също така ***трябва да е предвидена в закон*** (като вид на ограниченията и като основания и ред за налагането им) ***и да бъде пропорционална***, но това не е пряко относимо към обсъждания въпрос.

[7] Наказателният процес се развива изцяло като йерархични двустранни правоотношения, юридическото съдържание на които са насрещни права и задължения. Неразграничаването на „процесуални задължения“ и „процесуална принуда“ ще означава, че цялата процесуална дейност е процесуална принуда.

дисертационния труд и (IV) Публикации на автора по темата на дисертационния труд.

Авторефератът пълно, точно и обективно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд, основните тези на автора и съответстващите им аргументационни линии, както и направените предложения *de lege ferenda* и препоръки към съдебната практика.

Посочените в автореферата приноси на дисертационния труд са реални и са представени пълно и коректно.

6. Заключение

В съответствие с изложените съображения изразявам мнение, че представеният за защита дисертационен труд съдържа теоретични анализи и обобщения и идеи за усъвършенстване на наказателно-процесуалното законодателство, а също така предлага решения на значими въпроси на правоприложната практика по наказателни дела. Тези анализи, обобщения и решения представляват оригинален научен принос и съответстват на съвременните постижения на наказателно-процесуалната теория. Дисертационният труд доказва, че г-н Богдан Радославов Млъчков притежава необходимите теоретични знания и професионални умения и опит в областта на наказателно-процесуалното право, а така също способности за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Ето защо **считам, че са налице всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Поради това предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Богдан Радославов Млъчков образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.6. Право; докторска програма „Наказателен процес“.**

19.04.2026 г. **Член на научното жури:**

Доц. д-р Ивайло Цонков

OPINION

Assoc. Prof. Dr. Ivaylo Tsonkov

As defined by Order № RD-09-47/01.04.2026 of
the Director of the Institute for State and Law to
the Bulgarian Academy of Sciences for a
Member of the Scientific Jury for Public Defence of Dissertation
for obtaining the educational and scientific degree of doctor

Author of the dissertation:

Bogdan Radoslavov Mlachkov

doctoral student in an independent form of study
in the Criminal Science Section of the ISL-BAS,
in higher education field: **3. Social, economic and legal sciences**
Professional field: **3.6. Law**
Scientific discipline: **Criminal procedural law**

Topic of the dissertation:

"Proof through traffic data in Bulgarian criminal proceedings"

SCIENTIFIC SUPERVISOR

Prof. Dr. of Law Sciences Gergana Marinova

As a member of the scientific jury I was appointed by Order № RD-09-47/ 01.04.2026 of the Director of the Institute of State and Law at the Bulgarian Academy of Sciences. At the first meeting of the jury it was decided to prepare an opinion for this dissertation. After acquaintance with the dissertation, the

autoreferate, the publications of the doctoral student and the other documents presented in the procedure, I came to the following conclusions:

7. Biographical data of the doctoral student

In 2013, Bogdan Radoslavov Mlachkov obtained the Master's degree with the professional qualification 'Legal professional' at the Faculty of Law of Sofia University 'St. Kliment Ohridski'. Kliment Ohridski'. Since October 2014, he has been working as an expert in the Directorate for International Legal Cooperation and European Affairs, Department for Cooperation in Criminal Matters at the Ministry of Justice. From March 2017 to September 2018, he was seconded long-term to the Permanent Representation of the Republic of Bulgaria to the European Union. From January to June 2018, he was Vice-Chairman of the Working Party on Criminal Matters (COPEN), which dealt with the later adopted Regulations (EU) 2023/1543 and (EU) 2019/816.

8. Data on doctoral studies

On 1 July 2024, Bogdan Mlachkov was enrolled as a doctoral student in an independent form of study in the Criminal Science Section of ISL-BAS under the doctoral programme 'Criminal Proceedings'. The topic of the dissertation is 'Proof through traffic data in Bulgarian criminal proceedings', and the scientific supervisor is Prof. Dr of Law Sciences Gergana Marinova. On 25.03.2026, the doctoral student was deducted with the right of defence.

From the documents submitted in the defence procedure, ***compliance of the doctoral student with the minimum national requirements is established:*** there are both a completed dissertation and four publications related to the topic of the dissertation and published in specialized legal journals. Two of the publications are essentially studies *(each with a volume exceeding 20 standard pages)* and are published on the 'Challenging the Law' website and on the https://news.lex.bg website respectively. The other two are reports presented at scientific conferences on 'Knowledge, Science, Innovation, Technology' (held on 28 March 2025 and 12 December 2025 respectively), which are published in the collection books of those conferences.

Signals of plagiarism have not been received by the scientific jury and I have not found any when examining the submitted materials.

General Characteristics of the Dissertation

Bogdan Mlachkov's dissertation is ***209 pages long and*** *contains* ***484 footnotes.*** The survey consists of ***a cover page; content; introduction; four chapters; conclusion; bibliography.*** Each of the chapters has separate paragraphs, which are by their nature separate sections of the respective chapter. Some of the paragraphs (sections) are further structured in parts and subparts, with the depth of the said structuring in individual cases reaching up to three degrees. In my opinion, this relatively complex structure is justified in some of the paragraphs. This is because individual aspects of the subject under investigation are objectively more complex, and this requires a clear and precise distinction of the problems subject to independent analysis (which analysis sometimes also requires the use of specific scientific methods). The dominant impression is that the structure chosen by the author significantly helps the reader to orient himself quickly and accurately in the essence and details of the research conducted in each specific part of the dissertation. The bibliographical summary of the work presented includes ***84 scientific publications***. Of these, 34 are in Bulgarian and 50 are in English, French and German. The resources of 23 electronic sources were also used. A declaration of originality is attached to the dissertation.

The topicality of the thesis is determined by the explosive development of information technologies and the global connectivity of modern computer infrastructures, which not only determines the diversification and complication of forms of criminal activity, but also makes the cross-border nature of a number of exotic crimes commonplace. The number and complexity of crimes committed in cyberspace or facilitated by modern digital technologies is growing exponentially. The detection and proof of these crimes is highly dependent on the identification and investigation of the digital traces left by them. This is what defines the role and importance of traffic data as one of the main types of electronic evidence used in criminal proceedings. **The peer-reviewed dissertation is the first comprehensive study in Bulgaria not only of the various theoretical problems related to the nature of traffic data and their admissibility as electronic evidence,** but also **of the complicated legal framework** at national, European and international level governing the retention and collection of traffic data for the purposes of criminal

proceedings, as well as **of the relevant case-law of the Bulgarian courts, the CJEU and the ECtHR.** Only such a complex analysis has the potential to correctly identify existing *de lege lata* problems and generate appropriate proposals for improving the legal framework and case law. All this determines **the indisputable need for** independent monograph research and the potential **importance of such research for criminal procedural theory, legislation and law enforcement authorities.**

In **the introduction,** the doctoral student clarifies the reasons that have conditioned the growing importance of traffic data as evidence in the criminal process, thereby justifying the relevance and significance of the chosen topic of the dissertation. He formulates the goals and objectives of the study, and then briefly presents the subject of analysis in the individual chapters of the dissertation.

Chapter one of the peer-reviewed work is devoted to the theoretical concept of 'electronic evidence' and to clarifying the nature of traffic data as one of the types of electronic evidence. The different types of data that could serve as electronic evidence in criminal proceedings are analysed, and the author has appropriately compared these types of data according to their so-called 'sensitivity' – their specific ability to create conditions for external interference (including by state authorities) in the private life of the citizens by building their profile. The role of Directive 2006/24/EC aimed at harmonising national laws governing the retention of traffic data for the purposes of criminal proceedings, as well as the reasons *(disproportionate restriction of the right to private life and the right to the protection of personal data)* which led to its invalidation by the CJEU, are traced.

Chapter two begins with a detailed analysis of the evolving case-law of the CJEU, which identifies the specific points of concern in Directive 2006/24/EC. Special attention is paid to the concept of 'targeted data retention' developed by the CJEU, according to which the retention of traffic data must be conditional on the establishment of an objectively existing link between the specific data and the legitimate objective pursued. A critical analysis of this concept is made and it is shown why it does not meet the real needs of the fight against crime. The subsequent case law of the CJEU is also presented, which recognises the admissibility of certain exceptions to the principle of 'targeted' retention of data – where the objective pursued is 'to protect national security' or where only IP addresses are concerned (in

so far as the IP address alone, without any connection to specific traffic data, only makes it possible to identify the holder of the computer system carrying out internet activity). The problems for criminal proceedings resulting from the lack of harmonisation in the legal regimes for the retention of (and access to) traffic data existing in individual EU countries are clarified. Two possible models, taking into account the case-law of the CJEU, which could contribute to achieving a satisfactory degree of harmonisation between Member States of their legal framework for the retention of traffic data are discussed: the model of restricted data retention and the model of renewable retention orders.

In **the third chapter** of the dissertation, the author's attention is drawn to the legislation in the Republic of Bulgaria relevant to the retention and collection of traffic data. First of all, the role and importance of traffic data in the entire body of evidence in the criminal case are analysed. It is justified that most often they serve as a 'first step' in establishing authorship and guilt of a criminal offence, but very rarely they can be the sole or decisive evidence of these basic circumstances of the subject matter of proof. Thereafter, two periods in the development of the legal framework for the collection of traffic data are examined. The first period began with attempts (in a regulation of 2008 and in the Electronic Communications Act (ECA) in 2009) to transpose Directive 2006/24/EC and ended with a judgment of the Constitutional Court № 2 of 2015, which declared the relevant provision in the ECA unconstitutional. In the second period, which started after the aforementioned decision of the Constitutional Court, the current legal regulation for the retention and collection of traffic data is being formed. The dissertator has thoroughly and critically analysed the current legal basis, located in both the ECA and the Criminal Procedure Code. Various problematic points in the admission, collection, verification and evaluation of traffic data as evidence in criminal proceedings have been clarified. Attention is also paid to the specifics of real-time interception of traffic data, which is possible when using the operational methods and technical means under the Special Investigative Means Act for communication control (for the interception of content data).

The last, **fourth chapter,** deals with the models and means for the cross-border exchange of electronic evidence. International instruments and instruments of EU law relevant to building the legal basis for providing access to traffic data for the purpose of combating crime are analysed. The influence of these acts on amendments

and additions to the Bulgarian legislation is also traced. On the basis of the analysis carried out, two models for international cooperation in the field of criminal proceedings, respectively in the exchange of traffic data, have been identified. The first model is characterised by the exchange of data only between competent government authorities in individual countries, leading to excessive delays in procedures. The new model, assessed by the author as revolutionary (in so far as it is based on the 'sovereignty versus speed' compromise), allows law enforcement authorities from one country to make requests for access to digital data addressed directly to service providers from another country. The acts based on the second model of cooperation, both those established within the Council of Europe *(Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime)* and those established in the EU legal system *(Regulation (EU) 2023/1543 and Directive (EU) 2023/1544),* are analysed in detail. In the last section of this chapter, the author's attention is quite rightly focused on the issue of cooperation with the competent authorities in the United States and with providers of electronic communications services based in the United States - since a very high percentage of the world's digital communications passes through these providers, which have a significant market share.

In **the conclusion,** the dissertator summarizes the reasons why effective access to traffic data can be essential in countering crime. This clearly implies the need to improve the regulatory framework in such a way as to ensure a reasonable balance between the retention (and use) of traffic data and standards for the protection of the fundamental rights and freedoms of citizens. In this regard, the need to update the conceptual framework of the Criminal Procedure Code is also justified. Some key aspects of the analysis are also recalled and the proposals made to improve the regulatory framework and to improve the practice of law are systematized.

9. Assessment of scientific and applied contributions

The peer-reviewed dissertation *demonstrates the dissertation's broad legal knowledge not only of Bulgarian criminal procedural law* but *also of EU law and ECHR law.* This knowledge allows to conduct independently interesting research on complex legal problems. To this should be added the expertise of Mr Bogdan Mlachkov as an expert in the Directorate for International Legal Cooperation and European Affairs, Department for Cooperation in Criminal Matters at the Ministry of Justice, in which capacity he also directly dealt with the EU law instruments

governing the handling of e-evidence. Such a combination of theoretical knowledge and practical experience provides an appropriate basis for detailed knowledge of the development of the legal basis for the retention and collection of traffic data, of the relevant jurisprudence of national courts, of the EU and of the ECtHR, as well as of those problematic moments that require adjustments to the regulatory framework and/or improvement of the case-law.

The result of the listed prerequisites is the current dissertation, which is *the first comprehensive and in-depth study* of a topical, complex and relevant to practice topic. The analysis carried out is *based on the current state of the art of criminal procedural science and on a significant volume of case law of the CJEU, the ECtHR and the national courts.* The positions taken by the author on the problems examined are justified, the conclusions formulated are a logical consequence of the analysis carried out, the proposals for legislative amendments and for improving the applied practice are considered and justified.

The extremely detailed retrospective analysis of the legislation relevant to the retention of traffic data and in force in the EU or in the Republic of Bulgaria, as well as of the reasons why certain (provisions of) acts have been declared invalid and have lost their legal force, allows the reader to correctly ascertain the grounds, advantages and disadvantages of the current legal regulation. For enforcement authorities, this retrospective analysis can provide relevant arguments in the historical interpretation of unclear normative provisions.

A comparison of the different types of digital data that could be electronic evidence in the process, according to their so-called 'sensitivity', also contributes. Such a comparison would be particularly useful for the legislature in so far as it entails, in view of the need to protect human rights and fundamental freedoms effectively, differentiated rules. In addition, I believe that the doctoral candidate rightly supports the idea, developed in the current case law of the CJEU and the ECtHR, that the collection of traffic data has the potential to impair citizens' rights as significantly as the collection of data on the content of communication. In this regard, I still find two more proposals reasonable and fair:

- to notify the person for whom data have been requested pursuant to Article 159a of the CPC (resp. – under the ECA);

- providing in the Law on the Liability of the State and Municipalities for Damages for the possibility for citizens whose traffic data have been unlawfully accessed to seek compensation from the state for the damage caused to them.

I would also particularly note the author's critical view of the concept of 'targeted data retention' developed in the case law of the CJEU. It is argued and fair that this concept does not sufficiently meet the real needs of the fight against crime, as it links the retention of traffic data to the establishment of an objectively existing link between the specific data and the legitimate objective pursued.

The proposal to use in the legal framework for the retention of traffic data (both at national level and in EU law) two approaches that are compatible with each other and can complement each other – restricted retention of traffic data and renewable (periodic) retention orders – is well justified and also of a contributing nature.

Some suggestions for improving the legislation can also be assessed as a contribution of the dissertation, e.g.:

- the need to unify the prerequisites for the collection of traffic data under the CPC and the ECA;
- approximation of the conceptual apparatus in the Criminal Code and the CPC in order to avoid the use of different terms ('computer data', 'computer information data', 'electronic evidence') to denote concepts with the same (or at least too close) content;
- supplementing Article 159a of the CPC in a way that also covers 'data requested for the sole purpose of identifying the user' *(concept introduced by Regulation (EU) 2023/1543)*, the regulation must reflect the specificity of this type of data.

Two more ideas of the dissertation deserve the careful assessment of the legislator:

- The proposal to ratify the Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime. Here, the legislator should also take into account the need for a number of reservations, declarations, etc. to ensure the compatibility of the Protocol with EU law and policies – as explained in EU Council Decision (EU) 2023/436;
- The proposal to restrict the collection of traffic data with regard to a person with immunity (except where he or she is a victim).

The assessment of the dissertation should also take into account *the good impression that its language* makes – it is legally precise, but at the same time accurate and comprehensible. This contributes significantly to *a clear presentation of the positions* taken by the author. The scientific discussion is carefully conducted and *disagreements with other authors are justified correctly and with collegial respect.* References *between related parts of the dissertation,* which are often made with footnotes, are also particularly useful for the reader.

As with any dissertation, it is also possible to make some notes here.

On pp. 17-18, it is argued that the so-called 'electronic evidence' **is not of a material nature.** This points to the conclusion (supported elsewhere by the dissertation) that the author accepts the 'material' or 'non-material' nature of evidence as a criterion for the distinction between material evidence and non-material evidence.

This understanding is indeed widespread today,[8] but in my view it cannot be supported. My considerations are as follows:

The relationship between the concepts of **substance, field** (electric, magnetic, gravitational, etc.) and **matter** is a matter of theoretical physics. Such complex distinctions have no place in a legal regulator such as the CPC, because they could generate chaos in practice, and it is unlikely that criminal procedural theory is competent enough to adequately orient itself in the problems of theoretical physics;

- The idea that material evidence are tangible and non-material are always intangible leads to controversial claims – e.g. that so-called 'smell traces' or so-called 'electronic evidence' are intangible. Now we are particularly interested in the issue of e-evidence. They relate to the so-called 'information bit', which denotes a logical coded value of either 0 or 1. Digital information is a series of bits. The information bit, however, is the imputation of a numerical value to a *material entity.* This can be a microscopic magnetic particle that, under the influence of a magnetic field, receives a different polarisation (and this is what allows conditional encoding such as logical 0 or logical 1) – as is the case with, e.g., magnetic tapes, magnetic floppy disks, HDDs. In other cases, it can be an equally microscopic cell with a special

[8] It would distinguish between material and non-material according to whether they are **'substantial'** *or* **'non-substantial'** in nature.

containment layer into which electrons are 'inserted' by an electric field (respectively, the presence or absence of electrons allows conditional encoding as logical 1 or logical 0) – as is the case with, e.g., flash memories, SSDs. It is obvious that the basis (essence) of the so-called 'information bit' is material – because both tiny magnetic particles and electrons are material. Therefore, what is seized in criminal proceedings as evidence and applied to the case or stored with electronic service providers is the medium (disk, flash drive, etc. – object, i.e. material evidence) which contains many billions of potential sources of so-called 'information bits' (magnetic particles of different polarisation or cells with/without electrons – these qualities of which allow binary coding). Each of these particles/cells in itself (by its nature) is **material, but it is not an object, and that is** why it is non-material evidence. Moreover, it is precisely this nature of 'electronic evidence' that explains its indisputable specificities, as pointed out by the dissertation, namely the possibility of loss/destruction, manipulation, etc.

The binary encoding of the material magnetic particles in question with different polarisations or cells with/without electrons *(all contained in the material carrier)* as logical 0 or 1 (and, as a final result, their transformation into information comprehensible to humans – ***if at all possible)***[9] is a matter of **follow-up.** Such actions may be procedural *(often using expert knowledge or with the help of a specialist technical assistant)* or in relation to lis pendens *(e.g. the actions of employees of the e-service provider)* but are different from the evidence itself and are subject to appropriate procedural or other legal liability.

- The classification under discussion is historically the most indisputable classification of evidence, and is also the only one that has a legal basis. VD are **objects** (Article 109 of the CPC; **'items and documents',** specifies Acad. Pavlov), who, according to Article 110 of the CPC, 'must be' (therefore, they may be) carefully inspected, described in detail and, where possible, photographed. Therefore, material evidence refers to objects **directly accessible to the human senses**. This corresponds to the classical understanding of material evidence ('sensually recognizable object' according to Prof. N. Saranov). The historical significance and indisputability of this classification is related precisely to the direct

[9] With sufficient encryption, damage to the carrier, as well as in some other cases, binary encoding of particles/cells (which due to their material nature objectively exist in the seized carrier) may not be possible or may not lead to human comprehensible information.

knowledge by man of the material object, which, moreover, can (most often) be applied and studied in the case. Therefore, the real criterion (historically established and now legally enshrined in the Criminal Procedure Code) for distinguishing material from non-material is whether it is **an object** and not whether the evidence is material (or substantial) in nature. The introduction of concepts from theoretical physics as a classification criterion **has neither historical nor legal basis,** while blurring the great practical significance of the distinction between **an object that can be immediately 'carefully inspected'** and any other things, phenomena and processes that, although of a material nature, are not objects and cannot be perceived by direct examination.

On page 19, it is argued that, because of their indisputable specificities, 'electronic evidence may be placed in a separate category'. In the context of the statement in the dissertation (and also in accordance with point 2 of p. 27 of the autoreferral), it is clear that one is referring to a **category that exists alongside material and non-material evidence,** and not to a category that exists within the non-material (which, in my view, would be undisputed). This understanding also causes reservations because it contradicts the logical law of the excluded third. The classification material - **not** material by its construction unambiguously reflects **the contradiction** of the concepts (material *or* **not** material means exactly the same as A *or* **not** A, as $A \vee \neg A$; there **is no third**). Acad. Pavlov perfectly understood and took into account this law: 'Substantive evidence is that which constitutes material objects relating to the circumstances of the basic fact; They are always facts of outer (physical) peace. We call **all other** incorporeal evidence; **most often** they are facts of the inner (mental) peace of man' [10] *(my own, I.C.)*. I see no reason to revise this understanding of Acad. It's Pavlov.

In p. 20, it is proposed, in essence, that 'an audio or video recording in which a person records what he or she has witnessed' be admitted as evidence. The proposal is not accompanied by any stipulations/restrictions. In the context of the previous sentence on the same page, it is clearly an out-of-court recording of witness statements. Firstly, this contradicts the conceptual understanding in our CPC that witness testimony can only be given aloud and during questioning in an ongoing criminal trial conducted in strict compliance with the rules of the CPC. Therefore, it

[10] Pavlov, Stefan. Criminal proceedings of the People's Republic of Bulgaria. S., Kliment Ohridski University Publishing House, 1989, p. 322.

is a conceptual change that will meet with a very strong and reasoned opposition - especially from human rights organizations. However, I will not dwell on this consideration, because I myself have often criticized the excessive formalism of our criminal proceedings. More importantly, the proposal makes no distinction as to whether indictment or exculpatory evidence is given in such a recording. Because if they are indicted, there must be strong guarantees for the right of the accused under Article 6(3)(d) of the ECHR: 'participate in the examination or request the examination of witnesses of the accusation …'. Where the exercise of that right is not ensured and, at the same time, *the evidence in question constitutes 'sole or decisive evidence' of the defendant's conviction,* **the fairness of the trial requires** *that there be 'sufficient compensatory factors, including measures enabling a fair and proper assessment to be made of the reliability of that evidence'.* [11] So the dissertator should consider such measures and compensating factors;[12] a model could be the measures provided for in Articles 279 and 281 of the CPC in connection with the reading at a court hearing of explanations or testimonies given before a pre-trial body.

At pp. 122-123, it is argued that the collection of traffic data constitutes a 'forced means of gathering evidence against the service provider […] because it is an obligation to comply with the request of an appropriate authority'. It should be noted here that coercion in criminal proceedings always entails **restrictions** on rights and freedoms and must therefore always pursue **a legitimate aim.**[13] As criminal *procedural coercion* is involved, the legitimate aim is to **prevent, stop or penalise (procedural) conduct**, which would prevent the tasks under Article 1 of the CPC from being resolved in accordance with the principles of criminal procedure and the standards of a fair trial. Therefore, at least in my opinion, the creation/existence of a procedural obligation is not in itself a coercion.[14] Coercion in criminal proceedings would be permissible if that obligation were not fulfilled without valid reasons.

[11] Judgment of the Grand Chamber of the ECtHR of 15.12.2011, Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom, § 1 47.

[12] This is also necessary when it comes to one of the most typical assumptions *of hearsay* in Anglo-Saxon law – a suicide note (record here).

[13] It ***must also be provided for by law*** (as the type of restrictions and as the grounds and procedure for imposing them) ***and be proportionate,*** but this is not directly relevant to the matter under discussion.

[14] The criminal process develops entirely as hierarchical bilateral legal relationships, the legal content of which are reciprocal rights and obligations. Failure to distinguish between 'procedural obligations' and 'procedural coercion' will mean that all procedural activity is coercion.

The four notes made are intended only to raise some questions which, in my view, are important for theory and practice, but do not alter my overall assessment of the dissertation.

10. Assessment of publications on the dissertation

In this procedure, the doctoral candidate submits four publications, two of which are full-fledged studies and two are reports submitted to scientific conferences, all of which are published in specialised legal journals *(specificated above, in point 2 of this opinion).* All publications are directly related to the theme of the dissertation. Thus, a significant part of the results achieved through the research efforts of the doctoral student are presented to the attention of the Bulgarian scientific community in a timely manner. My assessment of these four publications is as positive as my assessment of the dissertation.

11. Assessment of the autoreferate

The presented autoreferate consists of 29 pages and has a classic structure, containing the following four parts: (I) General characteristic; (II) A summary of the dissertation; (III) Scientific Contributions to the Dissertation and (IV) Author's Publications on the Subject of the Dissertation.

The author's thesis fully, accurately and objectively reflects the structure and content of the dissertation, the main theses of the author and the corresponding lines of argumentation, as well as the proposals made *de lege ferenda* and recommendations to the case-law.

The contributions of the dissertation are real and are presented fully and correctly.

12. Conclusion

In accordance with the above considerations, I am of the opinion that the dissertation submitted for defence contains theoretical analyses and generalizations and ideas for the improvement of criminal procedural legislation, as well as offers

solutions to significant issues of law practice in criminal cases. These analyses, summaries and solutions represent an original scientific contribution and correspond to the contemporary achievements of criminal procedural theory. The dissertation proves that Mr. Bogdan Radoslavov Mlachkov has the necessary theoretical knowledge and professional skills and experience in the field of criminal procedural law, as well as the ability to conduct research independently. **That is why I believe that all the requirements of the Law on the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Rules for the Implementation of this Law are met. I therefore propose that the honorable scientific jury award Bogdan Radoslavov Mlachkov** the **educational and scientific degree of doctor in scientific field 3. Social, economic and legal sciences; professional field 3.6. Law; the 'Criminal Procedural Law' doctoral programme.**

19/04/2026 **Member of the Scientific Jury:**

Prof. Dr. Ivaylo Tsonkov